

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

יו"ל ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א • לע"נ הר"ר מרדכי קלמן (מוטי) זיסר ב"ר משה יצחק ז"ל

בס"ד, ד' שבט תשפ"ה

מסכת סנהדרין מ"ז-נ"ג ♦ נגעים י"ג, י' - י"ד, א'

גליון מס' 1341

השבוע בגליון

- ♦ "הרצחת וגם ירשת" - בן שרצח את אביו, האם יורשו?
- ♦ האם יש חובה להכניע לגחמותיו של רוצח במקום להורגו
- ♦ כתיבת שם ה' על פרוכת של ארון קודש
- ♦ אסור לנקוב את שם ה' במחט

♦ קבר של קטן ניתן לפתוח, של גדול - אסור

♦ "כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד"

♦ מקרים בהם עד אחד נאמן

♦ עד אחד שביקש לחזור בו מעדותו

♦ קברני חברא קדישא ששכחו להלביש תכריכים לשני מתים

דף מד/ב כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד

"כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד"

נידון ענף ורחב זרועות, בעל השלכות הלכתיות רבות להפליא, קיים בספרי רבותינו הראשונים והאחרונים אודות הכלל המפורסם בסוגייתנו לגבי דיני עדות "כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד". במאמר שלפנינו ניטול סברה אחת של הר"ן בהקשר לכלל זה, ונבחן אותה בעזרת ה"חזון איש" זצ"ל.

מקרים בהם עד אחד נאמן: כידוע לכל (דברים יט/טו), "לא יקום עד אחד באיש", ולפיכך, הן בדיני ממונות, הן בדיני נפשות והן בדיני אישות רשאי בית הדין לקבל עדות מפי שני עדים לפחות, ואילו עדותו של עד אחד אינה נשמעת כלל. אלא, שיש נושאים הלכתיים, אשר לגביהם ניתן להסתפק בדבריו של **אדם אחד**, אף אם הם נאמרים **מחוץ** לבית הדין, וכגון, "**עד אחד נאמן באיסורין**", גם שלא בפני בית דין, **מסל"ת**, היינו: בדברים מסויימים מאמינים לגוי המסיח דברים לפי תומו, "**יכיר**", היינו: נאמנות האב לקבוע מי הוא בנו, וכמו כן "**עדות אשה**", היינו: אשה נאמנת לספר בבית דין כי שמעה מפי עד אחד שבעלה מת, ועל ידי כך היא מותרת להנשא [אף שאין דבר שבערוה פחות משניים עיי' יבמות כה/א].

עד אחד שביקש לחזור בו מעדותו: הר"ן מספר אודות אשה אחת שהתאלמנה מבעלה, שלא הותיר אחריו ילדים. ידוע ידעה האלמנה כי לבעלה היה אח, אלא שלא ידעה אם אח זה חי והיא זקוקה לחליצה ממנו, או שהוא מת וממילא היא מותרת להנשא. והנה, ראובן סיפר לה כי ידוע לו שאחי בעלה חי, וממילא היא **אסורה להנשא** עד שתקבל חליצה ממנו. אלא, שלאחר זמן מה הופיע ראובן בפני בית דין, סתר את דבריו הקודמים והעיד כי אותו אח **מת** זה עידן ועידנים.

ניתן לקבל את הגליון בדוא"ל מידי שבוע חינם
להצטרפות: meorot@meorot.co.il

דבר העורך

הכל בגלל מילה אחת...

ההשגחה הפרטית מלווה את האדם על כל צעד ושעל. הכל מחושב ומסודר לפרטי פרטים וכל אדם יקבל את המגיע לו, לטוב ולמוטב, ברגע ובמקום הנכון. בני האדם ושאר הברואים אינם אלא כחומר ביד היוצר בידי ההשגחה העליונה, וכבר אמר החפץ חיים זכר צדיק לברכה: ראו מה נאים מידותיו של הקב"ה. הוא משפיע ממון בחלקו של פלוני. לאחר מכן הוא נוטל את ידו, מכניסה לכיס מטבעותיו, קומץ את ידו ופותחה על ידו של העני, ועוד מזכה הוא, הקב"ה, את האדם במצוות הצדקה... לקח מופלא בנושא זה, ניתן ללמוד ממעשה נאה שסופר על ידי הגאון רבי בן ציון פלמן זצ"ל, רב שכונת נחלת משה בבני ברק.

ישישים בעלי בינה מתמלאים רגשות קדושה וגעגועים כאשר הם שחים על אודות ישיבת

לעילוי נשמת

מרת **חנה פיגא גוטסגנדה** ע"ה בת הר"ר בנימין דוד ז"ל

נלב"ע ג' בשבט תשנ"א **תנצב"ה**

הנוצחה ע"י נכדה ידידינו הר"ר **שאול חסדיאל** ומשפ' שיחיו - בני ברק

צעילוי נשמת

מרת **(נילי) נעכא שטרנטל** ע"ה

ב"ר מנחם הלוי ז"ל

נלב"ע ה' שבט תשע"ג

תנצב"ה

הנוצחה ע"י ילדיה ומשפחתה שיחיו

צעילוי נשמת

מרת **יוכבד ציפה שכטר** ע"ה

בת ר' חיים אלעזר כהן ז"ל

נלב"ע ה' בשבט תשנ"ד

תנצב"ה

הנוצחה ע"י ידידנו
הר"ר **אריה ישראל שכטר** שיחיל

צעילוי נשמת

מרת **עליזה ארונספלד** ע"ה

ב"ר מרדכי ז"ל

נלב"ע ה' בשבט תשע"א

תנצב"ה

הנוצחה ע"י המשפחה שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **מנחם צבי רובנר** ז"ל ב"ר אברהם וזיסל

נלב"ע ז' שבט תשע"ט **תנצב"ה**

הנוצחה ע"י אחיו ידידינו **דוד רובנר** שיחיל - פ"ת

נר ה'
נשמת
אדם

בעקבות הסתירה בין דבריו התלבט בית הדין אם להאמין לעדותו הראשונה או לעדותו האחרונה. ספק זה מעלה הר"ן (שו"ת סי' מ"ז), והוא אף מרחיב בצדדיו, כלהלן.

כאמור לעיל, בסוגייתנו מבואר אחד מן הכללים היסודיים בדיני עדות - "כיון שהגיד שוב אינו חוזר ומגיד". היינו, אדם שהעיד בפני בית דין וחקירתו הסתיימה ועדותו התקבלה, אינו נאמן לחזור בו מדבריו. כלל זה מסכם הרמב"ם (הל' עדות פ"ג הל' ה) באופן ברור: "כללו של דבר, כל דברים שיאמר העד אחר שנחקרה עדותו... אין שומעין לו".

אלא, שיש להסתפק, אם כלל זה תקף גם לגבי אדם שהעיד את עדותו שלא בפני בית דין [במקרים שבהם הדבר מועיל כפי שבואר לעיל]. שכן, מצד אחד, מאחר שעדות זו כשרה היא גם אם נאמרה שלא בפני בית דין, יש להחשיבה כעדות לכל דבר ועניין, וממילא אין העד יכול לחזור בו מדבריו. מאידך, יתכן, שאדם אינו מדקדק היטב בדבריו מחוץ לבית הדין, ולפיכך, יש לקבל את בקשתו לחזור בו מדבריו. כלומר, מאחר שעדותו נאמרה מחוץ לכותלי בית הדין, לא חדרה להכרתו העובדה, כי דבריו נאמרים בתור עדות, אלא בתור סיפור דברים בעלמא. מעתה, כאשר הוא מבקש לחזור בו מדבריו, הרי הוא כאומר, דברים שאמרתי אין להתייחס אליהם משום **שלא התכוונתי להעיד**. לבסוף, הכריע הר"ן שאדם רשאי לחזור בו מעדות שנאמרה מחוץ לבית הדין, וכך נפסק להלכה ("שולחן ערוך" אהע"ז סי' י"ז סעי' כ). לפיכך, קבע הר"ן, כי ראובן רשאי לחזור בו מן הדברים שאמר מחוץ לבית הדין שאחי בעלה של האשה חי הוא, ומותר לו להעיד כעת, כי אחי בעלה של האלמנה שבק חיים לכל חי וממילא בית הדין יתיר לה להנשא.

לכאורה, לפי הכרעתו של הר"ן, כל עדות שנאמרה מחוץ לבית הדין, רשאי אדם לחזור בו ממנה, שהרי אין אדם מדקדק היטב בעדות מעין זו. אולם, ה"חזון איש" זצ"ל (אבהע"ז סי' כ"ט אות י"ג) מאיר את עינינו וקובע כי באופן סטטיסטי, במחצית מן המקרים בלבד רשאי אדם לחזור בו מעדותו הראשונה! זאת, משום שיש להבדיל בין אדם שבעדותו הראשונה גרם איסור ובעדותו השניה ביקש להתירו, לאדם אשר בעדותו הראשונה יצר היתר ובעדותו השניה ביקש לאוסרו. שכן, העד שביקש תחילה לאסור את האלמנה ולאחר מכן חזר בו, טען למעשה, כי לא דקדק בדבריו בעת שביקש לאוסרה. אולם, האם נוכל להאמין לעד שטוען כי בעדותו הראשונה, בה הוא ביקש להתירה בתחילה הוא לא דקדק היטב בדבריו? חלילה! הרי "אין אדם משים עצמו רשע" (לעיל כה/א), היינו, אין בית הדין רשאי להאמין לאדם המספר על עצמו שעבר עבירה, או שזלזל בחוקי התורה. לפיכך, אין לקבל את טענתו שלא דקדק היטב בדבריו בעת שאמר לבת ישראל שהיא מותרת להנשא, בעת שהיא זקוקה לחליצה.

דף מה/א בזיוני דאיניש עדיפא ליה טפי מניחא דגופיה

קברני חברא קדישא ששכחו להלביש תכריכים לשני מתים

מאורע עגום הובא לפני הגאון רבי גרשון אשכנזי ממיץ, בעל "עבודת הגרשוני" לפני כ-300 שנה. שני יהודים שנפטרו, האחד מהם ילד, הובאו לקבורה. אלא, שלאחר מכן התברר, כי אנשי החברא קדישא שכחו להלביש את הנפטרים בבגד אחד מתכריכיהם, ואנשי החברא קדישא התחבטו האם לפתוח את קבריהם כדי להלבישם כראוי.

קבר של קטן ניתן לפתוח, של גדול - אסור: הגאון הורה כי את קברו של הקטן יפתחו, אך לא את קברו של הגדול. פסק הלכה זה התבסס על דברי ה"כלבו" (הל' אבלות קל"ג) שכתב, כי מת שנקבר אין מפנים ממקום למקום, משום שהדבר גורם לו חרדה גדולה, כפי שהגמרא (חגיגה ד/ב) דורשת על דברי שמואל אל שאול שהעלהו באוב (שמואל א כח/טו) "למה הרגזתני להעלות אתי", מאחר שהוא חשש שמא הוא נקרא שנית לעמוד בפני בית דין של מעלה, וכדברי ה"כלבו" גם נפסק להלכה (יו"ד סי' שס"ג בט"ז שם). כל זאת לגבי קברו של הגדול, אולם, את קברו של הקטן ניתן לפתוח, משום שבית דין של מעלה אינו דן את זה שנפטר לפני הגיעו לגיל עשרים (עיי' שבת פט/ב ובהגהות מהר"ץ חיות שם), וממילא לא תגרם לו חרדת הדין.

אחד מתלמידי הגדולים שישבו לפניו באותה עת, היה הגאון רבי דוד אופנהיים, לימים רבה של פראג, אשר פרסם פסק הלכה זה של רבו בתשובתו לרבי יאיר חיים בכרך בעל ה"חוות יאיר" (נדפסה בסוף שו"ת "חוות יאיר"), תוך שהוא מצרף הערה מנומקת לפסק זה (עיי"ש מה שהוכיח מב"ב קנב/א), ולדעתו דברי ה"כלבו", שאין לפנות מת שנקבר, אמורים לגבי כל הנפטרים, הן הגדולים והן הקטנים סובלים מחרדת הדין.

אלא, שאנו מוצאים נידון מעניין, אם המת סובל יותר כאשר נגרם לו בזיון, או כאשר הוא מצטער מחמת חרדת הדין. מסוגייתנו הוכיח בעל ה"חכם צבי" (סי' מ"ז) כי ביזוי המת גורם לו צער

וואלאזין, 'אם הישיבות' אשר בראשה עמדו גדולי אותו דור, הנצי"ב והבית הלוי זצ"ל.
מאות בחורים, רבים מהם עלויים של ממש, שקדו בה יומם וליל על תלמודם, וידוע ידעו רבני הערים והעיירות, כי חתן הגון לבתם, תלמיד חכם וירא שמים, יימצא להם על נקלה בין כתליו של בית מדרש גדול זה.

אותם ימים הורגלו הבחורים למראה שחזר ונשנה. רב מכובד, בעל הדרת פנים, השתכן בעיירתם ימים אחדים, שהה בהיכל הישיבה במשך היום והתבונן בדמויות המתנועעות במרץ.

משנחה עינו על אחת הדמויות, היה מברר וחוקר, בחור זה מה טיבו, מאין בא ולאן הוא הולך, ומשנמלאה שביעות רצונו בא עמו בדברים, דברי תורה ועניינים של מה בכך, לאחר מכן נטלו עמו לעיירה בה הוא כהן ברבנות, ו"מזל טוב".

גורלו של ר' יואל, אחד מבחירי הישיבה לא שפר עליו. בעטיין של עילות שונות נתפרדה חבילתו זמן קצר לאחר שנתפרה, ואם לפני כן רבים ביקשו להתפאר בו כחתן לבתם, הרי שמעתה ואילך...
למען האמת הוא לא בלט כחריג בנוף הישיבה. רבים מלומדי הישיבה היו אברכים צעירים אשר גם לאחר נישואיהם שקדו חדשים תמימים על תלמודם מבלי לפקוד את ביתם הרחוק, לקיים מה שנאמר "והגית בו יומם ולילה".

לא אחת אירע, כי אבי המדוברת התרשם עמוקות ממימדיו, ומשכב עמו בדברים ושאלו, "כבודו בחור או אברך?" נסתיימה שיחתם בעיניים נפולות. **שנתיים** ימים חלפו להם מאז התקבע ר' יואל במעמדו החדש, לא בחור ולא אברך. במהלך חלפו עשרות עצות ליד אפרכתו, מהן נבנות, חלקן טרחניות ונבובות. לכולן לא שעה ר' יואל.

אולם דבריו של חברו הטוב קנו להם שביטה בלבבו. כאן, בהיכל הישיבה, בין מאות הבחורים, אינך נחשב כסחורה העוברת לסוחר. שמא תאמר כי בעל ייחוס הנך? שיתבנו מלאה בייחסנים. התבקש להתייחד בהתמדתך? הרי יודע הנך היטב כי בית מדרשנו נתברך בתלמידי חכמים מובהקים! הסכת ושמע לדבריו! כלך לך לעיירה נידחת, בארץ רחוקה, שאין בה ישיבות הרבה, ושקוד בה על דלתות התורה. במקום אשר כזה תבלוט כיהלום בראש הכתר, ובעזרת ה' בעוד תקופה לא ארוכה, כבודו ישלח אלינו טלגרמה על מועד נישואיו הקרב ובא.

דברים של טעם

חשב ר' יואל, הפך במחשבתו, הרהר במצפוניו, חקר ובדק בגנזי נסתריו והשיב לחבירו: הרי כל שידוך קשה כקריעת ים סוף, ולבסוף, הקב"ה קורע את הים ומעביר את בני הזוג בחרכה. כלום קשה בעיניו לזמן הנה את ים-סופי, עד שארחיק נדוד לחוף אחר?

שב ר' יואל לגמרתו, חבירו לטיכוס עצות נוספות, וים-סופו של ר' יואל נראה היה גדוש מתמיד בגלים שוצפים. שדכנים מנוסים אשר עשרות שנות הפלגה בים זה מאחוריהם, נלאו ורפו ידיהם. **היה** זה יום אפורי. איש מבוגר התיישב חרש מאחוריו והתבונן בו עמוקות. זה מכבר קלט כי בחור זה מכותל המזרח של הישיבה הוא. כל כולו שרעפי הויות אביו רבא, ומהילוכו נוטפים סעיפים קטנים בקצות החושן.

כעבור שעה ארוכה ניגש אליו האיש, דרש בשלומו, וביקש את רשותו לשוחח עמו בדברי תורה ובפרפראות נאות המרחיבות דעתו של אדם שעל ידן יכול חד-עין לעמוד על שנינותו של איש שיחו. **הזמן** נקף במהירות. האיש הביט בשעונו שוב ושוב, ולבסוף כחנח ברונו ואמר: מצאתם חן בעיני ובכן, חנני בורא עולמים בבית משכלת, יראת ה' ומשמחת לב אלוקים ואנשים. האם אתה...
לבו של מיודענו פעם במהירות. הנה, הנה השאלה המכשילה, האם אתה בחור? עוד רגע קט יפרדו דרכיהם בבושת פנים הדדית.

עודו אפוף בבושה על הצפוי להתרחש, תחב האיש את בהונו במרפקו ושב ושאל האם אתה פנוי? אכן, השיב בזריזות, **איני נשוי...**

כיצד התגלגלו העניינים, מה היה המשך השיחה, היכן נערכה החתונה וכמה שנים קיבל הזוג "קעסט", כבר אינו חשוב כל כך. העיקר הוא, כי ר' יואל נישא שוב.

בשעה טובה ומוצלחת.

הכל בידי שמים. הכל.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד מהם מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 471 בני ברק. פקס: 03-570-67-93 דוא"ל: mendelson@meorot.co.il

בברכת התורה, העורך

פנינים

דף מט/א מה מדבר מופקר לכל אף ביתו של יואב מופקר לכל

כשהעניים השתלטו על הבית...

סיפר הגר"ז מבריסק זצ"ל על אביו הגר"ח זצ"ל: **בביתנו** היה סמובר גדול ולידו תמצית תה. עניי בריסק אוספים היו לחם יש, ובאים לביתנו לאכול את לחמם יחד עם התה שלנו. כשסיימו את ארוחתם היו נשכבים שם במיטות, ופעמים רבות באתי הביתה ומצאתי את מיטתי תפוסה. מה עשיתי? קיבצתי לי מספר כסאות כדי לישון עליהם, אבל, הללו עוד באו בטענות, על כי לקחתי להם את כסאותיהם...

חתנו, הגר"מ פיינשטיין זצ"ל, הצביע על סוגייתנו כמקור להנהגה זו: "מה מדבר מופקר לכל, אף ביתו של יואב מופקר לכל", פשוטו כמשמעו... ("באר מרים").

גדול יותר מזה של חרדת הדין. זאת, על פי דעת חכמים בגמרתנו שאדם מעדיף לההרג במיתה מכובדת אף שהיא איטית, ולא במיתה בזויה אף שהיא מהירה יותר.

אולם, בעל ה"שבות יעקב" (ח"ב סי' ק"ג) מעיר על דבריו של ה"חכם צבי" בחילוק מעניין. לדבריו, אמנם מבואר בסוגייתנו שהבזיון קשה מן הצער, אך כל האמור הוא בעולם השקר, שבו הצער הרגעי קל מן הבזיון המתמשך לתקופה ארוכה, וילוה את זרעו אחריו. אך לאחר המוות, בעולם האמת, וודאי שצער חרדת הדין חמור בעיני הנפטר יותר מכל ניוול אפשרי - **חרדת הדין!!!** היש דבר מפחיד מזה? [עיי"ש שכתב שחרדת הדין שבה עוסק ה"עבודת הגרשוני" הינה כאשר מפנים מת מקברו. לעומת זאת, פתיחת הקבר בלבד אין בה חרדת הדין, כי אם ניוול בלבד].

דף מח/ב וראוי ליורשו היה

"הרצחת וגם ירשת" - בן שרצח את אביו, האם יורשו?

הנביא מספר כי לאחר שאחאב מלך ישראל גרם לרציחתו של נבות, כדי להשתלט על כרמו, הוכיחו אליהו הנביא (מלכים א, כא/ט) "כה אמר ה' - הרצחת וגם ירשת?". לדעת רבי יהודה בסוגייתנו, אחאב היה בן דודו של נבות ונחשב כיוורשו הבלעדי, לאחר שהוא רצח גם את בניו של נבות! האמנם, "הרצחת וגם ירשת"? האם אכן רוצח אינו יורש את נכסי הנרצח כאשר הוא יורשו החוקי? שאלה זו נידונה בספרי הפוסקים.

הגאון רבי יהושע אהרנברג זצ"ל, אב"ד תל אביב, מציין בספרו שו"ת "דבר יהושע" (ח"א סי' ק), כי במשפטי אומות העולם מקובל לשלול מרוצח את ירושת הנרצח. אמנם, אין בכתובים, במשנה, בתלמוד או בספרי הקדמונים הנחיה מפורשת כיצד יש לנהוג במקרה מחריד כגון זה, אך ניסוח מעניין שבו בחר הרמב"ם לכתוב הלכה מסויימת, גרר מחלוקת בין הפוסקים אודות דעתו בנושא זה, ומעניין לגלות, כי מסקנות אחדים מהם מאותו רמב"ם הפוכות לחלוטין!

כתב הרמב"ם (הל' ממרים פ"ז הל' י"ד), "בן סורר ומורה הרי הוא ככל הרוגי בית דין, שממונם ליורשיהו, שאף על פי שאביו גרם לו סקילה, הרי הוא יורש כל נכסיו". הגאון רבי מאיר שמחה מדוונינסק, בעל ה"אור שמח" זצ"ל, ראה בדבריו של הרמב"ם הוראה, שאין לשלול מן ההורג את ירושת הנהרג, ואף מסוגייתנו הוא מביא הוכחה לכך, שהרי לדעת רבי יהודה אחאב נחשב כיוורשו של נבות, כמאמר הנביא "הרצחת וגם ירשת".

אולם, יש מהאחרונים שסוברים, כי אדרבה, הרמב"ם מבקש להשמיענו, כי דווקא אביו של בן סורר ומורה יורש את בנו, מאחר שהוא פעל לפי דין תורה. אולם, רוצח אינו יורש את הנרצח. ואילו אליהו הנביא, שאמר לאחאב "הרצחת וגם ירשת", היינו: כפי שנראה לעיני בני אדם שירשת את ממונו ביושר, אך באמת, לא היה ראוי אחאב לרשת ממון זה.

בעל ה"צפנת פענח" (הל' מתנות עניים פ"ד סוף הל' י') מבאר, כי הלכה זו שרוצח אינו יורש את קורבנו, אינה דין תורה, כי אם קנס שהטילו על הרוצח.

דף מט/א היה לך להצילו באחד מאיבריו

האם יש חובה להכניע לגחמותיו של רוצח במקום להורגו

הבה נפתח לרגע את דלתות ישיבת פוניביז' שבבני ברק ואת דלתות ישיבת קול תורה שבירושלים ונתבשר מניחוח תורתם של הגאונים רבי שמואל רוזובסקי זצ"ל, ראש ישיבת פוניביז', ורבי שלמה זלמן אויערבאך זצ"ל, ראש ישיבת קול תורה, על דברי סוגייתנו.

יום אחד ישב שמעון בביתו והסב לארוחת הצהרים. לפתע נפרצה דלת הבית. על המפתח עמד ראובן, עיניו בוערות, סכין גדולה בידו ואמר: "ידידי שמעון, באתי להרוג אותך! אולם, מחמת חיבתי אליך אציב בפניך אפשרות להמלט ממר גורלך - ברגע זה, חדל מאכילת ארוחת הצהרים! אם תעשה כן, אניח לך". שמעון המבוהל, הניח את ידו על קת אקדחו מתוך מחשבה לחסל בירייה אחת את ה"רודף" שניצב מולו, אך הוא נזכר בכלל המפורסם הנאמר בסוגייתנו, כי אין להרוג את הרודף אם ניתן למנוע ממנו לבצע את זממו על ידי פגיעה באחד מאבריו. לכאורה, חשב לעצמו שמעון, על פי אותו הגיון, עלי להשמע להוראתו של ראובן ולחדול מאכילתי, ובכך להציל אותו ממיתה, שהרי זו משמעותו המפורשת של כלל זה, שיש להציל את הרודף כאשר הדבר ניתן, הלא כן? לא! מדוע?

ראשי הישיבות מבארים, כי כאשר התורה קבעה שיש לנסות להציל את הרודף ממיתה, היא לא נתנה בכך כל היתר לניצול מחפיר של המאויים ברצח על ידי הרוצח, אלא הורתה, כי **במסגרת הפעולות להצלת המאויים ברצח יש לצמצם את הפגיעה ברצח עד למינימום האפשרי**. וכשם

"אחד בבוקר, אחד בערב. לפני האוכל".

גם ד"ר כהן מבני ברק לא מפספס. 2 משניות ביום וכל היום נראה אחרת.

כולם מצטרפים מה איתך?

לקבלת ספרון חודשי ראשון חינם מתקשרים ומאירים את הנשמה! *3764

הדף היומי

סנהדרין מ"ז-נ"ג

ד'-י' שבט

שכל בר דעת מבין שהעומד במסלולו של הרודף כדי להורגו, אינו חייב תחילה לשלוף מכיסו צ'ק בסך של מיליון דולר כדי לנסות לשחדו לוותר על הרדיפה ועל ידי כך למנוע את הריגתו של הרודף, כך גם, אין שמעון צריך להכנע לגחמותיו של ראובן, כדי להציל את ראובן ממיתה. האם קבענו בשורות אלו, כי שמעון רשאי להרוג את ראובן משום שהלה כופהו להפסיק את ארוחתו? חלילה! שמעון רשאי להורגו משום שהלה מאיים לרוצחו נפש. אלא, שאין שמעון חייב להשתמש בדרך המילוט המוזרה שראובן הציב בפניו, ולפיכך, רשאי הוא להרוג את הרוצח. (עיי' "זכרון שמואל" סי' פ"ג, ו"מנחת שלמה" ח"א סי' פ"ג, ועיי"ש בראיות שהביאו לביסוס דבריהם).

[הגרש"ז אייערבאך זצ"ל מספר, כי הרצה את הדברים בפני תלמיד חכם אחד, אשר השיב לו, כי אם נרחיק לכת עם הנחה זו, נמצא את עצמנו עומדים בפני מצב, בו ניתן להציל רוצח באחד מאבריו, אך אין חובה לעשות כן! הא כיצד? נניח שראובן מציב את דרך המילוט הבאה בפני שמעון: "גדע את זרועי ואניח לך!" לכאורה, על שמעון להענות לבקשתו, האם אין זה פירושו של המילים "ניתן להצילו באחד מאבריו"? הרי במקום להורגו נפש, ייפגע אחד מאבריו הרוצח ובכך הוא יחדל להיות "רודף". אולם, לאור האמור, שהכלל "ניתן להצילו באחד מאבריו" נאמר במסגרת הפעולות להצלת המאויים ברצח בלבד, ועל המאויים ברצח אין כל חובה להכנע לדרישות הרוצח, רשאי שמעון להרוג את ראובן! לפנינו, אם כן, מקרה של "רודף" שניתן להצילו באחד מאבריו, אך אין חובה לעשות כן! האומנם? הגרש"ז זצ"ל מותיר את הדברים בצריך עיון.]

דף נו/א ואימא מיברז הוא

כתיבת שם ה' על פרוכת של ארון קודש

יהודי שהתגורר בארגנטינה ביקש לתרום פרוכת לארון הקודש בבית הכנסת שבו התפלל. כאשר ישבו עמו הגבאים ותכננו את מראה הפרוכת ואת הכיתוב שעליה, הביע התורם את רצונו, שעל הפרוכת יתנוסס הפסוק (משלי כ/כז) "נר ה' נשמת אדם", כאשר שם ה' יכתב ללא קיצורים, אלא במילואו. אלא, שכאשר הוזמנה המלאכה אצל אומן יהודי שומר תורה ומצוות, הוא הפנה את תשומת לבם לבעיה הלכתית חמורה שהגאון רבי מרדכי יעקב ברייש זצ"ל דן בה באריכות על פי דברי סוגייתנו, כלהלן.

אסור לנקוב את שם ה' במחט: דרך הרוקמים, לצייר את האותיות על גבי הפרוכת, ולאחר מכן הם רוקמים בחוט ובמחט לפי סימונים אלו. לכאורה, באופן זה אסור לרקום את שם ה', שהרי הרוקם נוקב במחטו את שם ה'! ומסוגייתנו עולה, כי אין לנקוב את שם ה', משום שהדבר נכלל באיסור של מחיקת שם ה'. אמנם, אין הוא נוקב את כולו, כי אם חלק ממנו, אך מכל מקום, מדרבנן ודאי אסור הדבר [דעת ה"נודע ביהודה" שו"ת סי' קס"ט, שאיסור זה הוא מדרבנן. אך דעת הרמ"ע מפאנו, הובאו דבריו בתשובת מהר"ש ח"ב סוס"ט ט"ז, שאיסור זה מהתורה הוא, ככל חצי שיעור האסור מן התורה].

הרוקם נכד מכסה את ציור שם ה': מלבד איסור זה המתעורר בעת רקימת שם ה', התעוררו שאלות חמורות נוספות בבית המלאכה שבבואנוס איירס. וכגון, מאחר שבעל הבית צייר את האותיות, ולאחר מכן פועלים נכריים היו רוקמים לפי סימונים אלו, הרי שהם מכסים ברקימתם את כתיבתו. והנה, מאחר שהם אינם יודעים את לשון הקודש, אין להתייחס לאותיותיהם כאל שם ה', שהרי אין כוונתם לכתיבה כלל. יוצא, איפוא, כי הוא יורה לעובדים שבמפעלו לכסות ולמחוק את שם ה' שנכתב על ידו!

כדי שלא להכנס לספקות וחששות הלכתיים אלו ואחרים רבים נוספים, בעל ה"חלקת יעקב" (שו"ת יו"ד סי' קנ"ו) הציע, כי כאשר האומן יצייר את האות ה' הוא יכתוב במקומה את האות ח', ולצד האות יסמן לפועל הנכרי עד היכן לרקום.

דף נא/א פנוי הבא על הפנויה
מיהו פנוי
לכאורה, מאי נפקא מינה אם הלה היה נשוי או פנוי? (עיי' תוס' ביבמות סא/ב ד"ה "פנוי").
מטו ביה מדרשא משמו של בעל ה"דרכי דוד":
אין הכוונה כאן לאדם שאינו נשוי, אלא לדברי הרמב"ם (הל' איסורי ביאה פ' כ"ב הל' כ"א), שאין מחשבת עריות שורה אלא בלב הפנוי מן החכמה...

דף נב/א אמר לו נדב לאביהוא...
שתיקה כהודאה
בגמרתנו מסופר: "וכבר היו משה ואהרן מהלכין בדרך ונדב ואביהוא מהלכין אחריהן, וכל ישראל אחריהן, אמר לו נדב לאביהוא אימתי ימותו שני זקנים הללו, ואני ואתה ננהיג את הזדור? אמר להן הקדוש ברוך הוא: הנראה מי קובר את מי?"
לא נאמר בגמרא שאביהוא דיבר אף הוא. נדב הוא שאמר, ואף על פי כן נענשו שניהם, כי שתיקה - כהסכמה.

בכך, אומר החיד"א, מוסבר מדרש פליאה האומר, כי כשראה איוב את מיתת נדב ואביהוא אמר (איוב לז/א): "אף לזאת יחדל לבי".
שלושה היו באותה עצה של "הבה נתחכמה לו", אומרים חז"ל (סנהדרין ג/ז). "בלעם שייעץ - נהרג, איוב ששתק - נידון בייסורים, ויתרו שברח - זכו בני בניו לישב בלשכת הגזית".
איוב סבר, כי בשתיקתו נפטר מן העונש. אולם כשראה את מות נדב ואביהוא, חרד הוא עד מאוד ... ("פתח עיניים" ועיי' "מראית העין").

דף נג/א והמכשר
זה כנגד זה
לדברי הגאון מוילנא, אין כישוף בזמנינו. בהקשר לכך הוא מביא את הפסוק (הושע ג/ד) "ואין אפוד ותרפים". היינו: כאשר אין "אפוד" - כח הקדושה, גם אין "תרפים" - כוחות הטומאה (אורות הגר"א).

לעילוי נשמת
הרב אפרים צבי רימל ז"ל
ב"ר יצחק מאיר ז"ל נלב"ע ט' בשבט תשל"ח
תנצבה
הונצח ע"י ידידינו
הר"ר יוסף מאיר רימל ומשפ' שיחיו - נוה צוף

לעילוי נשמת
הר"ר **אברהם וסרצוג ז"ל**
ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע ה' בשבט תש"ב
תנצבה
הונצח ע"י חתנו
הר"ר יהודה וידבסקי ומשפ' שיחיו - ת"א

כלל ישראל מתאחד עם יצירת המוסכת החדשה מבית מאורות:

קטע יומי מהוזהר הקדוש עם ביאור יהודי ותובנות מאורות לחיים
בתוספת משנה והלכה יומית

ורגן בלבנו! מסתופכים מדי יום בהיכלו של רשב"י זוזכים לחיים מאירים

ר' איד

תנא האלוקי רשב"י קורא לר:

גדולי הדורות גילו כי הוזהר הקדוש משתמש בלשון 'תא הוי', כי בלימוד מוסרי הוזהר מתגלה האור וזוכים לחזות בנועם ה' עין בעין

מבצע השנה למצרכים חודש ראשון חינם 29.90 ש"ח

להצטרפות *3764 חי"ג עכשיו

מבצע השנה למצרכים חודש ראשון חינם 29.90 ש"ח